

in memoriam

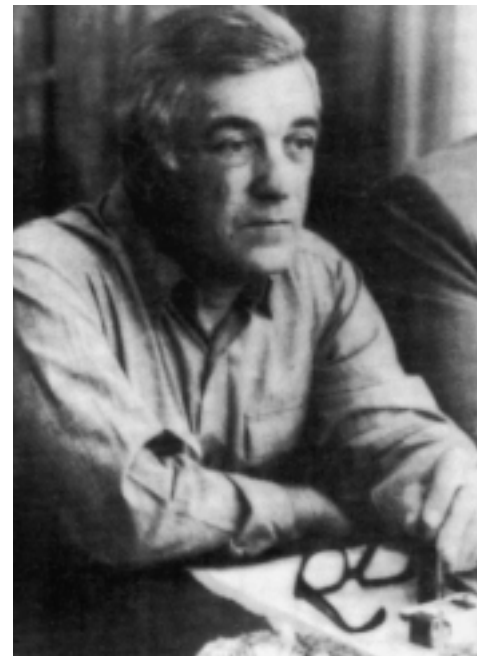
JOVAN HRISTIĆ

(1933–2002)

Prvo pismo Vavi

Okončalo se i to, poslednje Pozorje Vašeg puta, profesore, Pozorje koje ste, iz polunesvesne daljine „ispratili” sa bolničkog kreveta na kameničkom bregu – ali i Pozorje na kojem ste, za nas nekoliko sigurno, bili prisutniji nego ikada. Kao da ste, dragi profesore, uložili sve svoje preostale životne snage da mu (Pozorju) makar i nadsvesnim naporom, pomognete da se još jednom desi; a onda ste, nakon nekoliko dana, konačno napustili i Pozorje, i pozorište, svoje knjige, prijatelje i porodicu – ali i nas, kojima su Vaša reč – ili njeno odsustvo, podjednako – predstavljali životodavan impuls koji je pomagao da ozbiljnije promišljamo Igru i bezbolnije trpimo Stvarnost.

Da li ćete, konačno, u toj daljini iz koje nam se sada smešite, sasvim i do kraja razotkriti tajnu „zvuka prekinute žice” u *VISŃNJIKU*, jednu od bezbroj zagonetki u koje ste nas, pažljivo i vispreno, sa sjajnom erudicijom i paradoksalnom jasnoćom, uvodili posredstvom svoje knjige *ČEHOV DRAMSKI PISAC?*

Ili ćete, najzad, otkriti beskrajne staze bitno drugačijeg, našim merilima nedostupnog vremena, u okviru kojih ćete uspeti da ponovo – ovaj put temeljno, najzad! – prelistate svoje najdraže stranice, od Horacija, Šekspira i Kamija, do Eliota, Mišoa i Rasina? U svakom slučaju, ostavljate me samog, još uvek sa osećajem nedoraslosti – varvarima i raspravama, vašarima i bibliotekama, pametnim damama, savšenim fabulama i tišini jutarnje pučine: „More, pre no što usnim...”

Kako ćemo, dakle, odsad bez pomisli na Vaš očekivani – lucidni, jezgroviti ili dobroćudno zajedljivi – komentar, spoznati šta jeste, a **pogotovo šta nije tragedija?** Želeo sam da još jednom, a zajedno sa Vama, prisustvujem novom scenskom životu SAVONAROLE I NJEGOVIH PRIJATELJA i TERASE, nadao sam se da ćemo ovog leta barem, uspeti da pročaskamo o tumačenjima Eshilove SEDMORICE koje je napravila Froma Zajtlin. Vi ste, čak i kad se to najdublje kosilo s Vašim stavovima i ocenama, uvek najbolje znali u čemu je srž nove teorije, provokativne predstave, kontradiktorne uloge ili neobičnog dramskog teksta: kako ću odsad korigovati sopstvena pitanja o OBLICIMA MODERNE KNJIŽEVNOSTI, kome ću upućivati sopstvene nedoumice pred noćnim ogledalom kojim krstare aveti Medeja i Estragona, Hamletmašina i Tartifa? Osluškivaću, ali tek u sopstvenom snu, „šljapkanje bosih nogu po podu kupatila“.

Bili ste, dragi profesore, na jedinstven i savršen način **otvoreno nedostupni**: predusretljivi bez ijedne suvišne reči, emotivni bez napadne i za nas tipične „familijarne“ euforije, nemilosrdni u osmehu, tolerantni u eruditskoj nadmoći. Otkrivali ste nam – meni svakako – nesigurnu frustriranost u pozadini

sjajnih formi, briljantnu arhitektoniku za smrtnika neuočljivih problema iza prividne jednostavnosti (dramskih i inih) sitnica. Nekako, sve vreme koje smo zajedno proveli imao sam utisak da ovaj zadati nam svet smatrate u određenom smislu **žanrovski neprimerenim – ali čemu?** Jednostavnim, dubinskim bogovima, sunčanoj prozirnosti skladne emocije, dostojanstvu istinske avanture? I možda ponajviše zbog tog utiska, nikad Vas, za razliku od mnogih sa kojima smo delili časove, predstave i noćne razgovore, nisam zvao „Vava“; jednostavno, činilo mi se to takođe na svoj način žanrovski neprimerenim, kao kad bismo se, recimo, vulkanu ili vetru obraćali sa „ti“. I, konačno, možda i zbog toga što sam uvek osećao da se jedna od ključnih istina za mene skriva u stihovima „Od tragedije/Pravili smo komediju, od komedije tragediju/ A ono pravo, ozbiljnost, vera, mudra uzvišenost/Uzvišena mudrost, uvek nam je izmicalo...“ I Vi ste mi, tako, izmakli, dragi profesore, pre nego što sam se usudio da Vas nazovem „Vava“; srešćemo se, valjda, tamo u senci kod Fedra, i duše će nam se u razgovoru odmoriti.

SVETISLAV JOVANOV